

Bescherming Brabants Landelijk Erfgoed

Foto's downloaden?
Wees alert!

Kloosterleven Brabant op rand van afgrond

► *Congres over Brabants landelijk Erfgoed. (foto Tjeu van Ras).*

Inhoud

Brabants landelijk erfgoed verdient bescherming	4
Foto's downloaden? Wees alert!	6
Zomercolleges 2019 over het kloosterleven	8
Kloosterleven Brabant opnieuw aan de rand van de afgrond	12
Dag van de Brabantse Volkscultuur 2019	18
Vluchtoord Uden, na honderd jaar terug	19
Grote gele klomp voor Best	22
Kroonjuwelen van de volksdevotie	24
Willem van Horn terug in Loon op Zand	27
Brabantse Heemdagen op de Brabantse Wal	28
Tom van der Aalst, geheugen van Heusden en Altena	29
Jan Naaijken (1919- 2019)	30
Boeken:	
Het Negende Beleg	32
Anton Schellens laat ongerept Brabant zien	34
Het drama van Boschdal	35
Zoektocht naar oorlogsmonumenten	36
Cis Suijs, Vlijmense verzetsstrijdster	37
Jubilea en onderscheidingen:	
Koninklijke lintjes in Boekel en Zeeland	38
Zilveren insignes voor Jan Vogels en Harrie van Vroenhoven	40
Rien Voermans Breda onderscheiden	42
Zilveren draaginsigne voor Theo Raijmakers Uden	43
Zilveren insigne voor Theo de Groof Mierlo	44
Drie onderscheidingen bij Amalia van Solms	45
Agenda, jubilea	46
Colofon	47

Van vrijwilligers, voor vrijwilligers

Geachte lezer,
Religieus Brabant is een van de verhaallijnen van de provincie. Vorig jaar is een provinciaal project opgezet om met (ervarings)deskundigen na te gaan hoe kloosterwaarden in de moderne tijd nog een functie kunnen hebben. Brabant kent tal van kloostercomplexen, een enkel nog in gebruik als klooster, andere hebben een nieuwe bestemming of zoeken er naar. In deze Koerier komen beide aspecten aan bod. De zomercolleges 2019 hebben het kloosterleven als thema, Piet van Asseldonk schreef over de kloostergebouwen in de provincie.

Fotorechten blijven een heikel onderwerp. Enkele kringen zijn geconfronteerd met een forse rekening voor foto's die van het internet zijn 'geplukt'. Vandaar dat bestuurslid Otte Strouken uitleg geeft over wat kan en wat niet kan.

De stroom publicaties van heemkundeverenigingen houdt aan. In deze uitgave aandacht voor een groot aantal daarvan, zoals ook voor de mensen die voor hun inzet zijn beloond in de vorm van een onderscheiding.

Vreugde en verdriet liggen dicht bij elkaar. Jan Naaijken, bekend van zoveel activiteiten in en voor Brabant is op 100-jarige leeftijd overleden. Veel jonger was Tom van der Aalst, oud streekarchivaris van het Land van Heusden en Altena en oud-bestuurslid van Brabants Heem. Hij overleed op 68-jarige leeftijd.

Brabants Heem heeft zich samen met andere organisaties ingezet voor behoud van het landelijk erfgoed in de provincie. Een manifest en een druk bezocht congres maken er deel van uit.

Veel leesplezier!

Zeeland, juni 2018
Tjeu van Ras
tjeuvanras@brabantsheem.nl

De volgende uitgave komt uit in september 2019. Kopij dient uiterlijk maandag 26 augustus 2019 binnen te zijn.

Brabants landelijk erfgoed verdient bescherming

door Tjeu van Ras

Met een Manifest en met een congres van Brabants Heem is de aandacht vol gericht op het behoud van het landelijk erfgoed in Brabant. Het manifest is door acht partners opgesteld en aangeboden aan o.a. de leden van Provinciale Staten. Het congres in Museum Klok en Peel in Asten was een initiatief van Brabants Heem, waar ook die partners deel van uitmaakten.

Het manifest wijst op het belang van bewustwording van de rijke Brabantse geschiedenis. Brabant is meer dan Noord-Brabant: van Zoutleeuw tot Zevenbergen en van Nijvel tot Den Bosch. Die rijke geschiedenis is terug te zien in het erfgoed dat nog aanwezig is. Het Brabants erfgoed is niet alleen in steden – zoals Den Bosch en Breda – aanwezig, maar ook in het landelijk gebied. Als het landelijk erfgoed te weinig erkend wordt, dreigt dat te verdwijnen: er wordt een weg aangelegd door een traditioneel cultuurlandschap of een loods gebouwd vlak naast een molen. Soms is dat onvermijdelijk, maar meestal zijn er andere oplossingen mogelijk die de aantasting van het erfgoed voorkomen. Een beleid dat duidelijk daarop gericht is, zo bepleit het manifest, zal de welvaart en het welzijn in onze provincie ten goede komen.

Het Manifest is een mooi vormgegeven brochure geworden, die ook werd uitgereikt tijdens het congres in Asten. Dat congres, aansluitend op de bijeenkomst van de Raad van Aangeslotenen, werd druk bezocht. De twee zalen die het museum beschikbaar had gesteld zaten vol met deelnemers. Voorzitter Sammy van Tuyl van Serooskerke van de Vrienden van Brabantse Landgoederen gaf een uiteenzetting over het waarom van het manifest. Hij kreeg een exemplaar van het manifest overhandigd.

Paul Spapens bracht in Asten het thema van de Brabantse Hoeders van dit jaar, de zandpaden in Brabant, onder de aandacht. Een thema dat nauw aansluit bij de inzet voor behoud en bescherming van het landelijk erfgoed van Brabant. Wat groen erfgoed is en hoe je dat in kaart kunt brengen maakte vervolgens Bert Maes duidelijk. Hij heeft een eigen ecologisch adviesbureau.

Bewustwording van de rijke Brabantse geschiedenis

In twee workshops konden de deelnemers aan het congres meer informatie tot zich nemen. Workshop 1 ging over het belang van het Brabants Landschap en wat erfgoedorganisaties kunnen doen om het te behouden. Sprekers daarbij waren boswachter Frans Kapteijns en Jan Timmers van de stichting De Brabantse Boerderij. Workshop 2 ging in op de vraag hoe de kennis hoe het landschap is ontwikkeld kan bijdragen om tot goede keuzes te komen. Ottie Thiers en Karel Murk, schrijvers van de historische atlas Vught en Cromvoirt gaven daarbij uitleg over hun werk.

De ondertekenaars van het manifest zijn: Brabants Heem, De Molen Stichting Noord-Brabant, Erfgoedvereniging Bond Heemschut Brabant, Monumentenhuis Brabant, Stichting de Brabantse Boerderij, Stichting het Noordbrabants Landschap, Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen en Werkgroep Immaterieel Erfgoed Brabant

Het manifest en meer informatie over Brabants Landelijk Erfgoed is te lezen op de site van Brabants Heem: www.brabantsheem.nl ■

Foto's downloaden? Wees alert!

door Otte Strouken

Vrijwilligers en leden van erfgoedverenigingen en heemkundekringen die een bezoek brengen aan de websites van de Stichting Informatie Wereld Oorlog Twee (STIWOT www.stiwot.nl) en Traces of War (ToW www.tracesofwar.nl), dienen zeer alert te zijn als ze foto's willen downloaden en die vervolgens op hun eigen site plaatsen. Er kunnen claims volgen, die tot honderden euro's kunnen oplopen.

STIWOT is een ANBI-organisatie met het ideële doel het publiek gratis informatie te verstrekken en kennis te laten delen over WOII. ToW is een project van STIWOT. Eén van de medewerkers/vrijwilligers van STIWOT heeft foto's op de websites van STIWOT en ToW gezet. Deze medewerker blijkt vervolgens privé tevens een zakelijk financieel belang te hebben bij de foto's die op de STIWOT en ToW websites staan. Zij claimt onder de bedrijfsnaam "Anneke Moerenhout Fotografie" in Made het auteursrecht. Daarover wordt niets op de websites van STIWOT vermeld.

Forse factuur

Enkele erfgoedverenigingen hebben van de STIWOT/ToW-websites een foto gedownload. De foto's hebben geen enkele artistieke of "onderscheidende" waarde, de foto's kunnen door elk ander gemaakt zijn. Het downloaden leek ook zonder problemen te kunnen omdat STIWOT een ideële ANBI-organisatie is met een ideël publiek doel en ook stelt informatie gratis te verstrekken. Vervolgens ontvingen deze erfgoedverenigingen van "Anneke Moerenhout Fotografie" een factuur van € 500,- en van een incassobureau op Cyprus (met de naam "NL.Legal"), een factuur € 800,-. Uit de correspondentie blijkt dat STIWOT en/of "Anneke Moerenhout Fotografie" een systeem hebben waarbij kan

Claims tot
honderden
euro's

worden nagegaan wie of welke erfgoedvereniging een foto van de STIWOT/ToW websites heeft gedownload. Vervolgens wordt door "Anneke Moerenhout Fotografie" het auteursrecht geclaimd en volgt een factuur.

Overleg tussen Brabants Heem en Jeroen Koppes, bestuurder van STIWOT, heeft niets opgeleverd. STIWOT stelt dat hen niets verweten kan worden en dat zij geen partij zijn. De auteursrechtelijke claim is volgens STIWOT een aangelegenheid tussen de leden en de vrijwilligers van de erfgoedverenigingen en "Anneke Moerenhout Fotografie". Koppes stelt dat zij wel willen "bemiddelen", maar die gestelde "bemiddeling" heeft tot op heden niets opgeleverd. Het argument van Brabants Heem dat STIWOT wel degelijk partij is omdat de foto's op de websites van STIWOT/ToW staan, door hun medewerker/vrijwilliger ook op hun websites zijn gezet, en de foto's van de STIWOT/ToW-websites werden gedownload, verandert voor STIWOT niets.

Weggemoffeld

STIWOT stelt dat bezoekers van hun websites duidelijk wordt gemaakt dat voor het gebruik van materiaal aan het bestuur van STIWOT toestemming gevraagd moet worden. Dat zou blijken uit de "voorwaarden" die op hun site staat. De stelling van Brabants Heem is dat deze "voorwaarden" absoluut niet duidelijk zijn omdat nergens staat dat een gebrek aan verkregen toestemming van STIWOT gesanctioneerd kan worden door een forse claim van één van hun medewerkers. Ook staan deze "voorwaarden" voor derden vrijwel onzichtbaar op hun site. Deze "voorwaarden" kunnen alleen gelezen worden via de kleine grijze lettertjes helemaal onderaan op de homepage, waar ook het woordje "copyright" bij staat. Pas na aantikken van die regel, kan in de tekst gezocht worden naar de alinea "copyright", waar vervolgens een onduidelijk te interpreteren tekst zichtbaar is. Naar de mening is deze vage weggemoffelde tekst te onduidelijk om te waarschuwen voor gebruik van informatie of een foto.

Erfgoedverenigingen en heemkundekringen hebben zelf ook een ideël doel en zijn vaak zelf ook een publieke ANBI-organisatie. In geen enkel geval is sprake van een "commercieel" belang bij het downloaden van een foto. Een dergelijk commercieel belang zou een claim nog kunnen rechtvaardigen. Naar de mening van Brabants Heem is deze gang van zaken voor een publieke ANBI-organisatie als STIWOT kwalijk.

Geen
commercieel
belang

Bent u slachtoffer van een claim van STIWOT/Traces of War of van "Anneke Moerenhout Fotografie" of kent u een organisatie die daarvan slachtoffer zijn geworden? Neem dan contact op met bestuurslid Otte Strouken (portefeuille juridische zaken en auteurs- en portretrecht): o.strouken@brabantsheem.nl

Zomercolleges 2019 over het kloosterleven

door Theo Cuijpers

Erfgoed Brabant en Brabants Heem hebben vier inspirerende lezingen over het kloosterleven in Brabant op het programma staan. Ze zijn het onderwerp van de Zomercolleges van dit jaar.

Kloosters en hun bewoners zijn al eeuwenlang belangrijk Brabants erfgoed. Zij nemen een belangrijke plek in in het landschap en hebben hun stempel gedrukt op de manier waarop zorg en onderwijs zijn georganiseerd in de provincie. De zomercolleges nemen de deelnemers mee in het wonen, leven en werken van een aantal kloosterordes in Brabant.

▲ *Beeld in het midden van de kruidentuin in Uden. (foto Theo Cuijpers).*

Lezing 1: Niet van deze tijd

Contemplatie zorgt onder andere voor terugtrekken van de buitenwereld voor innerlijk gebed, andere tijdsbeleving, ritmes en waarden. Wouter Prins, conservator van het Krona, het museum voor religieuze kunst in Uden, vertelt hierover tijdens zijn lezing en neemt deelnemers mee in de geschiedenis van de zusters Birgittinessen. Deze zogenaamde slotzusters leven in afzondering een contemplatief leven. De avond eindigt met een rondleiding langs over de bijzondere religieuze collectie van het museum. Voorafgaand aan de lezing staat een bezoek aan de kapel en het voorhof van het klooster op het programma.

Datum: woensdag 10 juli.

Spreker: Wouter Prins.

Locatie: Abdij van de Zusters Birgittinessen, Museum Krona, Veghelsedijk 25, Uden.

Tijdstip: 19.00 - 21.30 uur.

Lezing 2: Brabant als centrum van de wereld

Brabant als centrum van de wereld? Halverwege de twintigste eeuw was dit minder vergezocht dan het lijkt. Vanuit de talloze Brabantse kloosters trokken honderden missionarissen naar verre landen, om het woord van God te verkondigen en hun beschavingsidealisme te verspreiden. Hoe werden eenvoudige boerendochters en -zonen sleutelfiguren in een wereld in transitie? Hoe zagen hun levens eruit? Op 21 augustus 2019 geeft Marleen Reichgelt, promovendus aan de Radboud Universiteit Nijmegen en werkzaam bij het Erfgoedcentrum voor Nederlands Kloosterleven, een lezing over Brabantse missionarissen in de internationale missiebeweging. De lezing vindt plaats in Missieklooster Heilig Bloed te Aarle-Rixtel, dat meer dan 60 jaar het moederhuis was van de Missiezusters van het Kostbaar Bloed. Deze congregatie, eind negentiende eeuw gesticht in Zuid-Afrika door de Oostenrijkse trappist Franz Pfanner die de moedige Brabantse jonge vrouwen goed kon gebruiken in het missiewerk, is ook vandaag de dag nog een internationale ontmoetingsplek aan de rand van Peel. Na de lezing volgt een rondleiding door de kruidentuin van het missiehuis.

Datum: woensdag 21 augustus.

Spreker: Marleen Reichgelt.

Locatie: Missieklooster Heilig Bloed, Kloosterdreef 7, Aarle-Rixtel.

Tijdstip: 19.00 - 21.30 uur.

► *Het klooster van de broeders van Oudenbosch.*

Lezing 3: Internaten in Brabant; hemel of hel?

Ouders stuurden hun kinderen vroeger massaal naar een internaat. Veel 55-plussers onder de Brabanders hebben dan ook 'op kostschool' gezeten. Bijna 100 katholieke onderwijsinternaten waren er in de provincie Noord-Brabant. Op 4 september vertelt Mark Buijs over de rol van het kloosterleven in de opkomst en ontwikkeling van onderwijs in Brabant en schetst een beeld van de ervaringen van mensen die op zo'n internaat zaten. Voor sommige was het heel fijn, voor anderen was het juist verschrikkelijk. De lezing vindt plaats in het instituut Saint Louis, waar de broeders van Oudenbosch een internaat bestierden. Na de lezing leiden gidsen de deelnemers rond over de pleinen en terreinen van het voormalige internaat.

Datum: woensdag 4 september.

Spreker: Mark Buijs

Locatie: Cuyperzaal Basiliek Oudenbosch;

Tijdstip: 19.00 - 21.30 uur.

Lezing 4: Kloosterleven Broeders Penitenten Landpark Assisië

Op maandag 9 september 2019 bent u van harte welkom Op Landpark Assisië, een bijzondere buitenplaats aan de N65 tussen Tilburg en Den Bosch stichtten de Broeders Penitenten in 1904 Huize Assisië. Zij stelden hun kloosterleven in dienst stelden van de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. De avond start in de Franciscus Kapel op het Landpark waar Michael Kolen (adviseur zoorgethiek en geestelijk verzorger) ingaat op de geschiedenis van de Broeders Penitenten en hun betekenis voor de ontwikkeling van de zorg in het bijzonder in Brabant. Daarna volgt een rondleiding over het terrein waar nog diverse gebouwen uit de tijd van de broeders zijn te bezichtigen en een bezoek aan het historisch archief dat het Landpark rijk is.

Datum: maandag 9 september.

Spreker: Michael Kolen en Elmy Weijtmans

Locatie: Kapel op het Landpark Assisië Biezenmortel, Hooghoutseweg 3, Biezenmortel

Tijdstip: 19.00 - 21.30 uur.

De deelnamekosten zijn 15 euro per college. Leden van een van de kringen van Brabants Heem kunnen gratis deelnemen. Aanmelden kan via info@erfgoedbrabant.nl o.v.v. de naam van de lezing en de eventuele naam van uw heemkundekring of erfgoedvereniging. Aanmelden voor lezing 1 kan tot 26 juni, voor lezing 2 tot 1 augustus, voor de derde en vierde lezing tot 15 augustus.

Meer informatie over Religieus Brabant op:

www.brabantserfgoed.nl/page/3230/verhaallijn-religieus-brabant

Kloosterleven Brabant opnieuw aan de rand van de afgrond

door Piet van Asseldonk

Het eens zo bloeiende kloosterleven in Noord-Brabant staat aan de rand van de afgrond. Rond 1950 waren er in onze provincie meer dan 500 kloosters. Ruim de helft daarvan werd door zusters bevolkt. Paters en broeders waren elk goed voor een zeventigtal kloosters. Volgens cijfers van het provinciebestuur telt Brabant nog steeds 460 kloostergebouwen, maar daarvan zijn er nog slechts zo'n dertig als klooster in gebruik. De vraag is hoe lang nog?

Nieuwe kloosterlingen dienen zich niet of nauwelijks aan. De nog resterende kloosters in het Brabantse land zijn in de afgelopen decennia van actieve gemeenschappen met veel jongeren getransformeerd tot kloosterverzorgingshuizen met een snel slinkend aantal (hoogbejaarde) paters, broeders en zusters. Natuurlijk zijn er uitzonderingen, zoals de Norbertijnenabdij in Heeswijk, de Trappistenabdijen Koningshoeven in Berkel-Enschot en Maria Toevlucht in Zundert en het afgelopen jaar in Den Bosch in een gewezen kapucijnenklooster geopende Franciscaanse stadsklooster San Damiano. Dat verandert het totaalbeeld niet.

Twee eeuwen geleden stond het in de Middeleeuwen tot grote bloei gekomen kloosterleven in Brabant ook al aan de rand van de afgrond. Toen niet uit gebrek aan roepingen, maar door

Gedoemd uit te sterven

de politiek van de door protestanten beheerste Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze was voortgekomen uit de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en behandelde de goeddeels katholiek gebleven gewesten Brabant en Limburg als achtergestelde gebieden (Generaliteitslanden). Katholieke kerken en kloosters werden gesloten

en/of in beslag genomen. Tussen 1795 en 1814, toen de Fransen (Napoleon!) in ons land aan de touwtjes trokken, werd het er voor de kloosterlingen niet beter op. Ze mochten geen nieuwe leden aannemen en waren dus gedoemd uit te sterven. Enkel met kunstgrepen en listigheden en soms met een korte onderbreking wisten zij deze tijd min of meer ongeschonden door te komen.

Veertien kloosters

Zo kon het gebeuren dat er rond 1800 in het huidige Noord-Brabant nog maar veertien kloosters waren. Dankzij de steun die zij van het Oranjehuis genoten, trotseerden de Norbertinessen van Sint-Catharinadal in Oosterhout en de Kruisheren van het klooster Sint-Agatha (bij Cuijk) de antireligieuze stormen het best. Op een gegeven moment waren zij nog de twee enige kloosters op het grondgebied van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Ze bestaan nog steeds. Daardoor maken zij allebei aanspraak op de titel "oudste klooster van Nederland".

◀ *Wilhelmietenklooster, Huijbergen, nu broeders van Huijbergen.*

▶ *Sint-Catharinadal, Norbertinessen, Oosterhout.*

▶ *Sint-Agatha, Kruisheren, Cuijk.*

Behalve deze twee wisten op het Brabantse land nog een twaalfstal kloosters te overleven en wel omdat ze gevestigd waren in of uitgeweken waren naar enclaves in de provincie die tot 1800 niet bij de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden behoorden. We hebben het dan over het Graafschap Megen, het land van Ravenstein, de baronie van Boxmeer en de commanderij Gemert. In deze katholieke Brabantse enclaves overleefden de volgende tien kloosterorganisaties de ‘protestantse furie’: de Kruisheren (Uden), de Kapucijnen (Velp), de Franciscanen (Megen), de Karmelieten (Boxmeer), de broeders Penitenten (Boekel/Huize Padua), de Birgittinessen (Uden), de Clarissen (Megen), de Augustinessen (Deursen), de Penitenten (Haren) en de Karmelietessen (Boxmeer). Twijfelgevallen zijn de Duitse Orde (Gemert) en de Wilhelmieten (Huijbergen), want de kloosterlijke vrijheid in Gemert werd enige tijd onderbroken, omdat de Staten Generaal het gebied tussen 1648 en 1662 bezet hield en omdat van Huijbergen was niet duidelijk tot welk grondgebied het hoorde.

We gaan uit van nog veertien Brabantse kloosters (inclusief de twijfelgevallen Huijbergen en Gemert dus) rond 1800. Van die veertien zijn er op dit ogenblik nog zes als klooster in gebruik. Behalve Sint-Agatha, waar ook het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven is gevestigd, en Sint-Catharinadal zijn dat het Franciscanenklooster in Megen, het Karmelietenklooster in Boxmeer, het Birgittinessenklooster in Uden,

waar ook het Museum voor Religieuze Kunst (MRK) is, en het Clarissenklooster in Megen. Het Kruisherenklooster in Uden en het klooster van de Broeders Penitenten in Boekel zijn overgenomen door zorgkoepels. Het Penitentenklooster in Haren is een evenementencentrum voor bruiloften en partijen, het Karmelietessenklooster in Boxmeer is nu een hotel, het Augustinessenklooster in Deursen fungeert als studie- en conferentiecentrum van de Nijmeegse universiteit en het Kapucijnenklooster in Velp zoekt via de stichting Avant Spirit een toekomst als spiritueel vormingscentrum. Het Wilhelmietenklooster werd al in 1854 overgenomen door de broeders van Huijbergen. Zij zijn daar nog steeds de eigenaar van. Het kasteelklooster in Gemert, waar meerdere ordes onderdak hadden, staat sinds vorig jaar leeg. Een projectontwikkelaar wil er woningbouw realiseren.

Groei en bloei

Behalve de zes Brabantse kloosters die het dus al meer dan twee eeuwen volhouden, zijn er op het ogenblik in onze provincie nóg om en nabij 25 andere kloosters ‘in bedrijf’. Die stammen uit de grote bloeiperiode (1850-1950) van de katholieke kerk in Nederland/Brabant. Vanaf 1814 krijgen de katholieken in ons land geleidelijk meer vrijheid en speelruimte. Na de grondwetswijziging (Thorbecke) van 1848 en het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie (Mgr. Zwijzen) in 1852 gaan in het katholieke ▶

Zuiden alle remmen los. Kerken en kloosters schieten als paddenstoelen uit de grond.

Meer dan 35 religieuze paterordes en congregaties van Nederlandse én buitenlandse herkomst groeien razendsnel en slaan in ons land en vanuit Nederland in tal van verre missielanden hun vleugels uit. Kon men de paterkloosters in Nederland in 1853 zo ongeveer tellen op de vingers van twee handen, in 1953 waren dat er meer dan 250. Alleen al in Brabant waren 29 verschillende ordes en congregaties van paters actief. Van de acht in deze kloosterlijke bloeiperiode gestichte broedercongregaties zagen er vier het licht in Noord-Brabant. De fraters van Tilburg en de broeders van Huijbergen zijn de bekendste. Groot, maar niet in Nederland gesticht, waren ook de broeders van Dongen. Het aantal vrouwelijke religieuzen in die dagen echter slaat alles. Rond 1950 waren er in ons land maar liefst 135 “soorten van zusters” actief. De helft van de ongeveer dertig in Nederland gestichte zustercongregaties, die rond 1950 het Rijke Roomse Leven

Links boven;
Kasteelklooster, Gemert,
nu woningbouwproject.

Rechts boven;
Birgittinessenklooster,
Uden.

Links onder;
Klooster Bethlehem,
Zusters Penitenten,
Haren, nu
evenementencentrum.

Rechts onder;
Huize Padua, broeders
Penitenten, Boekel, nu
onderdeel zorgkoepel.

Clarissenklooster,
Megen.

uitdroegen via zorgverlening, onderwijs en missionering, werd in Brabant opgericht. Met in 1965 bijna 3000 leden waren de Zusters van Liefde uit Tilburg veruit de grootste Nederlandse congregatie. Maar ook de Zusters van JMJ, de Liefdezusters van Onder de Bogen (beiden uit Den Bosch) en de Zusters van Schijndel en Veghel bliezen met elk om en nabij de 1000 leden hun partijtje mee.

Vanaf 1965 gaat het, zoals bekend, bergafwaarts met de katholieke kerk en de kloosters in ons land. Brabant heeft, zo leren recente cijfers van de provincie, op het moment veel kloostergebouwen die een andere bestemming kregen. Nog maar 30 van de ongeveer 460 Brabantse kloostergebouwen zijn in gebruik als klooster. Op een paar na zijn dit allemaal Rijksmonumenten. Daaronder uiteraard alle zes Brabantse kloosters die de Tachtigjarige Oorlog en Napoleon wisten te overleven, maar of zij de huidige kaalslag overleven is nog maar de vraag.

De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Piet van Asseldonk. ■

Dag van de Brabantse Volkscultuur 2019

In 2019 sluiten de organisatoren van de Dag van de Brabantse Volkscultuur aan bij het thema van de Maand van de Geschiedenis: Hij/Zij. Het dagthema is: Gemengd vermaak. Vrouwen en mannen beleefden vroeger hun vrije tijd heel verschillend, omdat dat zo moest of omdat dat normaal werd gevonden. De dag is op zaterdag 2 november.

De jaarlijkse Brabantse Dag van de Volkscultuur is een traditie geworden. Ieder jaar organiseren de samenwerkende partijen – de Erfgoed Brabant Academie, Brabants Heem en de Historische Vereniging Brabant – deze dag steeds op een andere plek en met een ander thema.

Gemengd vermaak

De dag is op zaterdag 2 november in Berkel-Enschot. Het programma bestaat uit lezingen, een gemeenschappelijke lunch en een rondleiding. Karel Loeff, directeur van Heemschut, belicht een van de belangrijkste volksfeesten, de kermis. Hoe heeft die

zich ontwikkeld tot zijn hedendaagse vorm? Thunnis van Oort zal vertellen over poging van het gemeentebestuur van Rucphen om in 1928 mannen en vrouwen in de plaatselijke bioscoop uit elkaar te houden. Op het witte doek was misschien wel Lou Tellegen te zien, een 'Brabantse' filmster in het vroege Hollywood en de Brad Pitt van de jaren '20. Hij zou als vijftienjarige weggegaan zijn van huis met de negentienjarige maîtresse van zijn vader en zou allerlei wilde, romantische avonturen meegemaakt hebben. Robin Hoeks vertelt over het Brabantse gehalte en de constructie van mannelijkheid van deze filmheld.

Omdat de dag plaatsvindt in 'Ons Koningsoord', het voormalige Trapistinnenklooster in Berkel-Enschot, is er een rondleiding door het complex. Dat moet het nieuwe dorpshart van Berkel-Enschot worden en is een mooi voorbeeld van hergebruik van religieus erfgoed.

Later volgt nog een definitief programma met alle informatie. Dat komt ook op de website van Brabants Heem te staan.

Vluchtoord Uden, na honderd jaar terug

door Adriaan Sanders

Uden heeft ruim vier jaar aandacht besteed aan Vluchtoord, dat tijdens de Eerste Wereldoorlog enkele duizenden Belgen in Uden heeft opgevangen. Een muzikaal evenement zorgde voor een passende afsluiting. Uden haalde de geschiedenis van 100 jaar geleden terug.

In 2013 sprak Uden over mogelijkheden om aandacht te schenken aan het feit dat daar honderd jaar geleden een vluchtoord was geweest, waarin meer vluchtelingen verbleven dan de bevolking van Uden groot was. Verenigingen en instanties, waaronder uiteraard de Heemkundekring Uden, wilden daaraan meewerken. De coördinatie kwam in handen van de heemkundekring. Vanaf het begin was het doel om het niet alleen een geschiedkundig gebeuren te maken, maar ook op andere manieren, zoals toneel, muziek etc., aandacht te schenken aan wat er honderd jaar geleden gebeurd was.

Niet alleen geschiedkundig

Het openluchtsppektakel Grenslicht vormde in augustus 2014 de start. De toneelvereniging Naat Piek voerde dat op in het gelijknamige openluchttheater. Dat theater ligt op de plaats waar het Vluchtoord Uden was. En enkele maanden daarna, precies honderd jaar nadat de vluchtelingen werden ondergebracht in de barakken op de grens tussen Uden en Zeeland, was er een grote tentoonstelling en werd het monument dat langs de Landerlaan in Uden was gebouwd onthuld. Daar omheen en ook later waren er lezingen, er werden wandelroutes uitgezet met verklarende borden en nog veel meer. En er kwam een eerste deel van een boek uit, dat de interactie tussen de vluchtelingen en de Udense bevolking beschreef. De auteur was de voorzitter van Brabants Heem, Henk Hellegers

Turnhout

Teneinde de Belgische vluchteling een gezicht te geven is contact gezocht met Turnhout, een dorp waarvan indertijd meer dan duizend vluchtelingen in Uden verbleven. Regelmatig waren er uitwisselingen en elk jaar werd vanuit Uden de dodenherdenking op 11 november in Turnhout bezocht.

In de jaren 2015, 2016 en 2017 is op verschillende manieren aandacht geschonken aan de Eerste Wereldoorlog en het Vluchtoord. Enkele voorbeelden: een Turnhouts gezelschap voerde het toneelstuk Fanny op en er was een lezing over het leven in België tijdens de oorlog, toen vele vluchtelingen in Uden verbleven. In 2016 trok op de Brabantse dag in Heeze een praalwagen met het onderwerp Vluchtoord Uden mee.

En daarna begonnen de voorbereidingen alweer voor de afsluiting. Naat Piek voerde een geheel ander toneelstuk op, dat het einde van het vluchtoord behandelde. Het had de toepasselijke naam Vaarwel Vluchtoord.

► *Het monument aan de Landerlaan bij de onthulling.*
(foto Gerard Jansen).

Vanaf half maart 2019 was er een weer een tentoonstelling. Deze had een tweedelige inhoud. Allereerst werden een aantal zaken uit het dagelijks leven behandeld. En in het tweede gedeelte werd stilgestaan bij de wijze waarop de Vluchtoord periode de laatste viereneenhalf jaar was herdacht. De afsluiting vormde het Remembranceconcert, dat op 14 april 's-middags en 's-avonds werd opgevoerd door de Udense muziekvereniging Viva la Musica met een gastoptreden van Tania Kross.

Het algemene gevoel in Uden is hierna, dat Uden tot 2014 weinig wist van wat er honderd jaar geleden in Uden met het Vluchtoord is gebeurd, maar dat dat door de herdenking in de laatste jaren positief veranderd is. ■

Grote gele klomp voor Best

Een grote gele klomp siert sinds kort het perceel onder de grote populieren nabij de rotonde Oirschotseweg/Ringweg in Best. Het is een symbool voor de klompenmakerij die voor Best zo belangrijk is geweest.

► *De klomp in Best herinnert aan de eens zo bloeiende klompenmakerij. (foto Theo Louwers).*

De kantoorpanden op de achtergrond dragen de naam Klompenfabriek als herinnering aan het pand dat er voorheen stond. De gerestaureerde schoorsteen van de klompenfabriek Van der Velden is het tastbare bewijs van de historie die de plek met zich meedraagt. Vijf kleinkinderen van de familie Van der Velden onthulden samen met Harry van der Velden en zijn echtgenote de klomp. Een informatiebord plaatst de klomp in een breder kader.

Harrie van der Velden, van de gelijknamige Klompenfabriek Van der Velden, legde de grote groep belangstellenden uit waarom de klomp op die plek is geplaatst. “Vorig jaar is de maand april benoemd tot de maand van de klomp”, aldus Van der Velden. “Harrie van Vroenhoven van erfgoedvereniging Dye van Best benaderde mij toen met de vraag of wij in april iets konden doen om de klomp wat meer aandacht te geven. Ik vond het een geweldig idee en had tegelijkertijd zoiets van een grote klomp vlakbij de plaats waar de oude fabriek heeft gestaan.” In overleg met de gemeenten is het plan concreet geworden. Van der Velden zorgde voor de klomp en de sokkel, de gemeente voor het informatiebord en maakte het paadje.”

De geplaatste klomp is een kopie van een klomp die vroeger in de fabriek is gemaakt. “Er zit een hele historie achter”, aldus Harrie van der Velden. “Tijdens hoogtijdagen werkten er meer dan 100 mensen in de fabriek. Er hebben diverse families gewerkt: familie Van Haaren, vader met 4 zonen; familie Scheepens, vader met 3 zonen en familie Van Heerenbeek, vader met 2 zonen. Als eerbetoon aan al die mensen, die er gewerkt hebben en aan mijn opa als oprichter van de fabriek en zijn familie en de vele mensen die in Best aan de klompen hebben gewerkt, wil ik deze klomp graag aanbieden.”

Kroonjuwelen van de volksdevotie

door Paul Spapens

In de Hasseltse kapel in Tilburg wordt op donderdag 12 september 2019 een congres gehouden voor beheerders en/of eigenaren van kapellen en pelgrimsoorden in Brabant. Het doel is samen te onderzoeken hoe dit voor Brabant zo belangrijk religieus erfgoed nu en in de toekomst behouden kan blijven.

Brabant is rijk gezegend met honderden kapellen en een behoorlijk aantal pelgrimsoorden. De beheerders/ eigenaren stellen alles in het werk om zowel materieel als immaterieel bezit in prima staat te houden. De kapellen en de pelgrimsoorden trekken nog steeds veel bezoekers. Soms lijken ze wel populairder dan ooit.

Maar er zijn serieuze zorgen. Die komen op het volgende neer: Hoe worden deze kroonjuwelen van de volksdevotie in stand gehouden? Wie draagt er straks zorg voor? Hoe blijven in de toekomst mensen naar de kapellen en de pelgrimsoorden komen? Hoe blijven die in de belangstelling staan? Blijft de rol en betekenis dezelfde? Hoe moet aansluiting worden gezocht bij de sterk veranderde samenleving?

Al deze vragen komen aan bod tijdens voordrachten en lezingen door specialisten op het gebied van het materiële en immateriële volksgeloof, gebouwen, subsidies en dergelijke. Na afloop wordt een aanzet gegeven tot een structurele samenwerking tussen beheerders en eigenaren van kapellen en pelgrimsoorden. De bedoeling is samen sterk te zijn in het behoud van dit belangrijke Brabantse erfgoed.

Deelname aan het congres is gratis. Een boekje met de teksten van alle lezingen wordt gratis verstrekt. Ook de lunch is gratis. Het congres begint om 10.00 uur en eindigt om 15.00 uur. Opgeven kan via activiteiten@hasseltsekapel.nl. Op de website www.hasseltsekapel.nof of via info@hennievanschooten.nl is aanvullende informatie verkrijgbaar. Aan het congres kunnen maximaal 75 personen deelnemen. De organisatie is in handen van de Hasseltse kapel en de kapel O.L. Vrouw ter Nood in Tilburg. ■

◀ *De Hasseltse kapel in Tilburg, rond 1500 gebouwd. Het is een van de drukste bezochte Mariapelgrimsoorden van Brabant. (foto Paul Spapens).*

Willem van Horn terug in Loon op Zand

door Bert Branderhorst

In een stoet van zestien door paarden getrokken rijtuig en wagens – zoals ook in het jaar 1269 het geval kan zijn geweest - maakte Willem van Horn 750 jaar later - tijdens Koningsdag 2019 - zijn rentree in de Heerlijkheid Loon op Zand.

Het gezelschap deed als eerste Kaatsheuvel aan en trok verder naar De Moer, na de lunch ging het in “draf” naar Loon op Zand waar de rondrit door het dorp eindigde bij Het Witte Kasteel. In deze sfeervolle ambiance werden Heer en Hertog met hun hofhouding feestelijk ontvangen door Francine Broos, voorzitter van de gelijknamige stichting en de huidige “kasteelvrouw”. Onder het genot van een kopje koffie maakten Heer en Hertog kennis met Het Witte Kasteel. Beiden spraken hun waardering uit voor het werk waarvoor de basis eerst in 1383 werd gelegd. In 1269 was er één dorp (Venloon) met enige boerderijen alsook enkele buurtschappen zoals Westloon, Efteling en Bernehoeve.

Zestien rijtuigen

◀ Hoog bezoek in Loon op Zand.

Willibrord gedenkteken

Hierna trok de stoet met heer Willem en hertog Jan en hun naar de Kerkenakker – het vroegere Venloon. Hier waren zij er getuige van dat vanuit de gemeenschap (van de hele gemeente) Loon op Zand een Willibrord gedenkteken werd onthuld en ingezegend. Hiermee werd een belofte uit de 16e eeuw ingelost. Het gedenkteken is een herinnering aan de Willibrordkerk van Venloon die tot het begin van de Tachtigjarige Oorlog op de Kerkenakker stond. In 1392 bouwde Paulus van Haestrecht een nieuwe kerk dicht bij zijn kasteel dat hij in 1383 had gebouwd. Deze nieuwe kerk werd de parochiekerk, waardoor de oude kerk in Venloon buitengebruik en in verval raakte. De stenen (en het geld) waren nodig voor groot onderhoud van de nieuwe parochiekerk. De voorzitter van de stichting “750 jaar” - Bert Branderhorst – bood het monument vanuit de gemeenschap aan en droeg het in eigendom over aan de Willibrordparochie.

Een belofte uit de 16e eeuw

Bert Branderhorst is voorzitter van de stichting 750 jaar heerlijkheid/gemeente Loon op Zand.

Foto's: Gerdy's Grafisch Adviesbureau en Frits Toorians

◀ Willibrord-gedenkteken.

Brabantse Heemdagen op de Brabantse Wal

De Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom is dit jaar in nauwe samenwerking met de Heemkundekring Halchterth gastheer voor de 71e editie van de Brabantse Heemdagen. Deze zijn op donderdag 22 augustus en vrijdag 23 augustus.

De gemeente Bergen op Zoom, waaronder ook Halsteren en Lepelstraat vallen, ligt centraal op de Brabantse Wal. Halsteren en Lepelstraat liggen aan de noordkant en aan de zuidkant vinden we nog Hoogerheide, Woensdrecht en Ossendrecht, die samen met Huijbergen de gemeente Woensdrecht vormen.

De inwoners van deze Brabantse Wal-gemeenten wonen op een uniek stukje Nederland. Nergens zijn de verschillende gebieden zoals kleigrond, veengrond, zandgrond, moerasgrond, bosgrond in combinatie met akkerbouw, veeteelt en tuinbouw in een mooiere symbiose te vinden. Met de wetenschap dat de Brabantse Wal van oorsprong zelfs 2 miljoen jaar oud is, is er een unieke gelegenheid om daar eens in en over rond te dwalen.

De deelnemers worden op donderdag tussen 9.00 uur en 9.30 uur verwacht bij de Maagd aan de Grote Markt 32 in Bergen op Zoom. Na de officiële ontvangst met een welkomstwoord van het gemeentebestuur en het bestuur van Brabants Heem volgt een wandeling door de stad onder leiding van een gids. Die wandeling wordt na de lunch voortgezet. Na afloop wordt het gezelschap ontvangen in hotel Dekkers in Ossendrecht voor het diner.

Op dag twee, vrijdag 23 augustus stappen de deelnemers op de fiets voor een tocht vanaf hotel Dekkers door de regio met de lunch in het Heemhuis van Halchterth. De dag wordt in hotel Dekkers afgesloten met een diner.

Alle informatie over de Brabantse Heemdagen is te vinden op de website van Brabants Heem: www.brabantsheem.nl

► Tom van der Aalst bij zijn afscheid van Brabants Heem in 2017. (foto Tjeu van Ras).

Tom van der Aalst, geheugen van Heusden en Altena

Op 68-jarige leeftijd is eind april Tom van der Aalst overleden. Hij was tot 2010 streekarchivaris van het Land van Heusden en Altena. Hij was de man die de archieven van de vijf gemeenten in dat gebied toegankelijk maakte. Tom van der Aalst werd na zijn werk voor het streekarchief o.a. bestuurslid van Brabants Heem. Twee jaar geleden nam hij afscheid.

Grote waarde aan educatieve taak

Op heel jonge leeftijd, 26 jaar, werd Tom van der Aalst streekarchivaris, de eerste in het Land van Heusden en Altena. Hij stond aan de wieg van het huidige Streekarchief Langstraat Heusden en Altena. Door zijn inzet kreeg hij het voor elkaar dat in 1982 aan de Demer in Heusden een eigen onderkomen kwam. Zijn inzet was het archief voor iedereen toegankelijk te maken. Hij hechtte grote waarde aan de educatieve taak die het archief heeft. Hij publiceerde zelf heel veel, boeken, studies en - samen met andere - publicaties over diverse onderwerpen. Hij schreef jarenlang een historische rubriek in het Brabants Dagblad.

Bij zijn afscheid twee jaar geleden als bestuurslid van Brabants Heem ontving hij de zilveren draaginsignen met oorkonde van de stichting Brabants Heem. ■

Jan Naaijens (1919- 2019)

door Emmanuel Naaijens

In 2003 eerde Stichting Brabants Heem Jan Naaijens met de Bronzen Legpenning voor zijn 'grote verdiensten op het gebied van cultuur-, volks- en heemkunde in het belang van de provincie Noord-Brabant en van Brabants Heem'.

Die verbondenheid met Brabants Heem was er niet altijd geweest, want Naaijens was in de jaren veertig ook actief binnen Brabantia Nostra van mgr. P.C. de Brouwer. Tussen pastoor Bincks' Brabants Heem en 'concurrent' Brabantia Nostra boterde het niet - het volk versus de elite. Maar dat onderscheid was Jan Naaijens vreemd, sterker nog, zijn biograaf Theo Schouw noemt hem een emancipator.

Emancipator

Sociale en maatschappelijk leven

Jan Naaijens overleed op 17 april 2019, ruim honderd jaar oud in Hilvarenbeek. In dat dorp was hij in 1945 mede-oprichter van de Stichting geschied- en oudheidkundige kring, de latere heemkundige kring Ioannes Goropius Becanus. Bij de heemkundekringen was hij in het verleden een bekend gezicht. Hij gaf, welsprekend als hij was, tal van lezingen die een mengeling waren van 'Brabantse humor' en schetsen van het sociale en maatschappelijk leven in Brabant. Naaijens waakte er voor om het verleden te idealiseren en te romantiseren. Hij beschouwde zichzelf bovendien evenzeer wereldburger als Brabander.

Hij was geen heemkundige in de zin van archiefonderzoeker, hij putte vooral uit bestaande publicaties en uit zijn fenomale geheugen. Dat resulteerde onder meer in 'Leer mij ze kennen...de Brabanders (1967, met foto's van Martien Coppens), 'Noord-Brabant in grootvaders tijd' (1979) en het persoonlijke en tegelijkertijd universele 'Het dorp van mijn jeugd' (1999). Schrijven en vertellen over de geschiedenis van Brabant was maar een van zijn activiteiten. Van beroep was hij hoofdonderwijzer, en in zijn vele vrije uren schreef en regisseerde hij tientallen toneelstukken, presenteerde hij het Brabants Halfuur bij de KRO, recenseerde muziek- en theatervoorstellingen voor de Brabant Pers, schreef boekjes voor het onderwijs en verhalen voor kinderen, maakte grafisch werk en was een van de drijvende krachten achter de legendarische Groot-Kempische Cultuurdagen in Hilvarenbeek. En hij was vader van twaalf kinderen.

Jan Naaijens speelde ook lange tijd een rol in het Rijke Roomse Leven, maar net als bij veel van zijn generatiegenoten begon zijn beeld van de katholieke kerk – niet het geloof – met het klimmen van de jaren te kantelen. Op een authentieke hoogkar met Brabantse knol en onder begeleiding van twee muziekgezelschappen werd hij op 23 april naar zijn laatste rustplaats gebracht. Niet vanuit de kerk waar hij gedoopt was, maar vanuit het cultureel centrum.

Emmanuel Naaijens is een zoon van Jan Naaijens en schreef op verzoek deze necrologie. ■

Het Negende Beleg

Het boek Het Negende Beleg, samengesteld door Robert W. Catsburg, vertelt tot in detail het verhaal van de Canadese, Britse en Duitse soldaten die in West-Brabant in oktober 1944 hun jeugd verloren.

Het Negende Beleg beschrijft in 600 pagina's de Canadese militaire operatie met de naam 'Suitcase', die op 20 oktober vanaf Kalmthout en Maria-ter-Heide van start ging. Het doel was de Duitse verdediging bij Woensdrecht door een omtrekkende beweging tot de aftocht te dwingen. Het bracht de bevrijders via Wouwse Plantage, Heerle, Moerstraten tot in Bergen op Zoom en Tholen. Een reconstructie van de bevrijding van Wouw en Kruisland door Britse troepen, op de flank van de Canadezen, passeert eveneens de revue.

De titel van het boek is gebaseerd op een artikel van journalist Ralph Allen, die het Canadese publiek op 28 oktober 1944 via de voorpagina van de Globe and Mail voorhield dat het Canadese 'negende beleg' van Bergen op Zoom, ten opzichte van alle acht voorafgaande belegeringen door Franse en Spaanse troepen, de meest snelle en briljante was van allemaal. De verbeterde gevechten zijn op basis van duizenden archiefstukken tot op detailniveau gereconstrueerd.

De lezer wordt in het inleidende hoofdstuk meegenomen in het verhaal van de Duitse terugtocht vanuit Frankrijk en de val van Antwerpen. Vervolgens wordt de opmars de geallieerden en het front tussen Putte, Maria-ter-Heide en Brecht tot de vooravond van de aanval op West-Brabant gereconstrueerd. Nadat de ontwikkeling van het plan voor de aanval van 'Operation Suitcase' uit de doeken is gedaan, volgt het hoofdstuk over de

Een reconstructie van de bevrijding van Wouw en Kruisland

De Duitse kant van de zaak

gevechten bij Kalmthout en Essen. De bevrijding door Britse troepen van Nieuwmoer vult dit verhaal aan.

Na uitleg over de Duitse kant van de zaak volgt een uitgebreide reconstructie van de slag om Wouwse Plantage, waar de Duitse verdedigers de Canadese en Britse aanvalsmacht enkele dagen tot staan brachten. In hoofdstuk 11 kan de lezer de Canadezen volgen die Bergen op Zoom 'belegeren', terwijl de Britse tanks de Duitse verdedigers van Wouw overmeesteren. In het afsluitende hoofdstuk graven de Duitse soldaten zich tevergeefs in op de noordoever van de Zoom, waarna het verhaal zich richt op de opmars naar Tholen en Halsteren.

In uitgebreide bijlagen wordt een uitputtend overzicht gegeven van de Duitse eenheden die in West-Brabant de verdediging voerden. In het boek de namen van de 191 Canadese, 43 Britse en 163 Duitse gesneuvelde militairen. De lijsten maken het de lezer mogelijk om snel het verhaal achter de naam op één van de vele grafstenen van het Canadese en Britse kerkhof te achterhalen. Daarbij ook de namen alle gewonde Canadese bevrijders.

Tientallen dagboeken en memoires

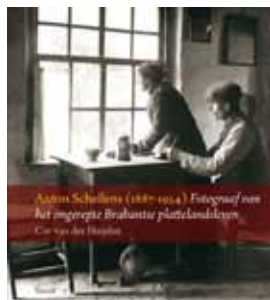
Canadese, Britse én Duitse soldaten komen aan het woord. Op basis van tientallen dagboeken en memoires worden de oorlogservaringen op een persoonlijke manier beschreven.

Het Negende Beleg is te koop in de boekhandel en via www.boekenbestellen.nl. De paperbackversie kost 49,95 euro ■

Anton Schellens laat ongerept Brabant zien

Zoals veel van zijn rijke collega's, was de Eindhovense textielabrikant Anton Schellens (1887-1954) een gepassioneerde verzamelaar van moderne kunst, vooral van de Haagse School en Amsterdamse impressionisten. Wat Jongkind, Mauve, Willem Maris en Breitner met palet en penseel maakten, probeerde Schellens met zijn hobby, fotografie. Cor van der Heijden stelde er een boek over samen: 'Anton Schellens, fotograaf van het ongerepte Brabant'.

Met zorg koos Anton Schellens in zijn Eindhovense omgeving taferelen van het pure, onbedorven en pittoreske plattelandleven, met eenvoudige optrekjes waar keuterboeren, thuiswerkende ambachtslieden en oude vrouwen hun dagen sleten zoals generaties voor hen dat deden. Deze studie van Cor van der Heijden ontsluit de onbekende fotocollectie van Anton Schellens, wiens oeuvre in zijn tijd en in kunsthistorische context wordt geplaatst. De auteur was in 2010 de vierde laureaat aan wie de Historische Prijs Noord-Brabant werd toegekend.

Van der Heijden laat in zijn nieuwe boek over Anton Schellens beide kanten van het verleden – verbeelding en werkelijkheid – evenwichtig en vakbekwaam zien. Het boek opent met een selectie van honderd beelden, die nagenoeg pagina vullend op papier van uitstekende kwaliteit zijn afgedrukt. Indien deze nog beschikbaar waren, zijn de glasplaatnegatieven als vertrekpunt genomen.

Daarna gaat de auteur in drie delen uitvoerig in op het 'wie', het 'waarom' en 'het wat' van de fotocollectie, die tussen 1910 en 1925 tot stand kwam. In het hoofdstuk over 'het wie' krijgen drie families aandacht: behalve Schellens zijn dat Eijcken (familie van moederskant) en Van Wijck (schoonfamilie). In het hoofdstuk over 'het waarom' staat de beeldende kunst centraal (met aandacht voor onder andere Schellens' favoriete de kunsthistorische stromingen, zijn rol als verzamelaar en zijn actieve betrokkenheid bij het culturele leven in Eindhoven). In het derde hoofdstuk ('het wat') wordt een duiding gegeven van het fotografische werk van Anton Schellens.

Anton Schellens (1887-1954). Fotograaf van het ongerepte Brabantse plattelandleven.
Uitgeverij Vantilt, ISBN 9789460044267, paperback ca. 240 pagina's, 29,95 euro
www.vantilt.nl ©Stichting C.R. Hermans/Erven Schellens

Het drama van Boschdal

In de 19e eeuw woonde op het landgoed Bospad (het huidige Albatros-golfterrein) in Prinsenbeek (toen nog Beek geheten) de grafelijke familie van Alva Rengers-van Bijlaadt. De bekende Princenhaagse schrijfster freule Louise Stratenus beschreef in 1890 in haar roman "Lindendaal" de lotgevallen van deze familie. Bij heemkundekring *Op de Beek* is een hertaalde versie verschenen.

Als pseudoniemen gebruikt de freule voor Boschdal en de grafelijke familie respectievelijk "Lindendaal" en "van Elandshoeve". In dit waar gebeurde, maar wel geromantiseerde verhaal verliest de gravin in een paar dagen haar man en haar zoon. Door dit verdriet overmand blijft ze samen met haar 3 dochters verward en ontredderd achter op het kasteel. Plotseling meldt zich daar de charismatische predikant Groenebosch.

Hij heeft het voorzien op haar bezit voor de financiering van zijn projecten in Zuid Afrika. De ontwikkelingen gaan snel. Het lukt hem om in een korte tijd het gezin in zijn ban te brengen en hen te bewegen zich bij zijn sekte aan te sluiten. Ze ondergaan daarvoor de wederdoop in de vijver bij het landgoed. Zowel het personeel als de gehele - voornamelijk in Den

Haag wonende – familie bemoeit zich ermee om de dreigende schande te voorkomen. Maar desondanks lukt het Groenebosch om de gravin en 2 van haar 3 dochters mee te nemen naar Zuid-Afrika en zich het geld toe te eigenen. Tijdens de avontuurlijke reis en hun verblijf in Afrika gebeuren de meest – en zeker voor een adellijke familie - verwonderlijke dingen. Een indringend verhaal dat van begin tot het eind boeit.

De roman is hertaald door Nannie van Berkum en voorzien van fraaie illustraties van Petra Cornelisse en Sjoerd Eeftens.

Het boek is te koop voor € 18,- (excl. verzendkosten) bij Heemkundekring Op de Beek (www.hk-opdebeek.nl).

Dreigende schande voorkomen

Zoektocht naar oorlogsmonumenten

In 2009 volgde Henk Peters uit Udenhout de cursus om duingids te worden en in dat kader was er een excursie onder leiding van boswachter Frans Kapteijns. De excursie kwam ook langs een herdenkingskruis met twee data erop: 27-10-1944 en 2-4-1945. Niemand wist waarom, voor wie en door wie het kruis was geplaatst.

Dit was voor Henk Peters het begin van een zoektocht naar de geschiedenis van alle vijf de oorlogsmonumenten in Nationaal Park de Loonse- en Drunense Duinen, een zoektocht die bijna tien jaar heeft geduurd. Henk heeft de gebeurtenissen van toen achterhaald, de persoonlijke verhalen, de drama's voor de gesneuvelden en hun familie. Henk Peters heeft al zijn bevindingen vastgelegd en er een mooi boek "Oorlogsmonumenten in Nationaal Park de Loonse- en Drunense Duinen" van gemaakt, rijk geïllustreerd. Nu ligt de geschiedenis van de vijf monumenten en alle verhalen die daaraan zijn verbonden vast voor de toekomst, in dit boek en later ook op internet.

De uitgave is opgenomen in de kleine serie van 't Schoor, heemcentrum voor Udenhout en Biezenmortel, in Udenhout. Het boek is op A5-formaat, telt 88 pagina's en kost 10 euro. Het boek is te koop bij FotoGalerie Angelique aan de Kreitenmolenstraat 34 of bij Electro Hoppenbrouwers, Kreitenmolenstraat 3 in Udenhout en op donderdagen van 11.00 uur tot 15.00 uur bij 't Schoor heemcentrum voor Udenhout en Biezenmortel, aan de Schoorstraat 2 te Udenhout.

De uitgave is ook via de mail te bestellen:
heemcentrumudenhout@gmail.com

Drama's voor de gesneuvelden en hun familie

Cis Suijs, Vlijmense verzetsstrijdster

Bij heemkundekring Onsenoort is het boek 'De tyranny verdryven – Cis Suijs, Vlijmense verzetsstrijdster' verschenen. Het is geschreven door Bert Meijs.

Cis Suijs, dochter van de Vlijmense kleermaker Jan Suijs, komt tijdens de Tweede Wereldoorlog door haar verzetsactiviteiten in de gevangenis in Haaren terecht. Vervolgens komt ze in drie andere concentratiekampen Vught, Ravensbrück (D) en München (D) en weet te overleven. In het boek wordt vooral beschreven onder welke omstandigheden zij in de diverse kampen verblijft en hoe de saamhorigheid met haar medegevangenen heeft bijgedragen om samen deze ellende te overleven.

Cis Suijs, geboren in Vlijmen op 21 december 1907, is de oudste dochter van het echtpaar Johannes Suijs en Johanna Broeren. Jan is kleermaker en woont en werkt sinds 1906 in de Vlijmense Akkerstraat. In de oorlog komt Cis in het verzet en wordt op 2 maart 1944, samen met Vlijmenaar Michiel Mommersteeg, gearresteerd vanwege haar verzetsactiviteiten. Cis is koerierster bij het verzet, in het bezit van valse persoonsbewijzen en heeft onderdak geboden aan ondergedoken leden van de "Gerritsgroep" uit Tilburg. Zij wordt eerst overgebracht naar het Huis van Bewaring in Den Bosch, daarna naar Kamp Haaren. Op 27 juni 1944 wordt Cis overgebracht naar Kamp Vught. Als eind 1944 de geallieerde bevrijders naderen wordt een groep gevangene vrouwen door de Duitsers overgebracht naar het concentratiekamp Ravensbrück bij Berlijn en vervolgens op 12 oktober wordt zij getransporteerd naar het Agfa-kommando te München. Met haar medegevangenen wordt Cis op 29 april 1945 bevrijd en pas op 22 mei daaropvolgend komt ze thuis in Vlijmen. Onderweg naar huis verneemt ze dat haar broer Herman per vergissing door Engelse soldaten is neergeschoten en even daarna is overleden en ook dat het ouderlijk huis door een neergestorte V1 is verwoest.

Koerierster in het verzet

Het boek heeft 120 kleurenpagina's, kost 19 euro en is verkrijgbaar bij Bruna in Vlijmen, Boekhandel Sikkers in Drunen en is per mail te bestellen via bestuur@hkkonsenoort.nl.

Koninklijke lintjes in Boekel en Zeeland

Walter Corssmit uit Boekel en Piet Huvenaars uit Zeeland zijn op donderdag 26 april koninklijk onderscheiden. Beiden zijn zeer actief voor de plaatselijke heemkundekring, respectievelijk Sint Achten op Boeckel en Heemkundekring Zeeland.

Walter Corssmit is een actief man, zeker voor de heemkundekring Sint Achten op Boeckel. Sinds de oprichting in 1982 is hij lid en vrijwilliger. Van 1982 tot 1997 was hij lid van het bestuur en hij was in die tijd mede-initiatiefnemer van het verenigingsblad De Wanmeule. Hij was van 1989 tot 1994 hoofdredacteur. Hij was mede-initiatiefnemer voor de aanleg van de heemtuin en mede-auteur en redacteur van de fotoboeken 'Boekel zo as 't vruger waor'. Hij adviseert de gemeente over nieuwe straatnamen die vaak gebaseerd worden op lokale historische gegevens. Walter Corssmit is mede-samensteller en docent van lokaal-historische lessen voor basisonderwijsgroepen. Hij is actief lid van de werkgroep

◀ *Walter Corssmit.
(foto Mario van Dinther).*

Initiatiefnemer aanleg van de heemtuin

heemkamer m.b.t. archivering, inrichting en ontvangst en registratie van schenkingen van voorwerpen. Hij is lid van de werkgroep Archeologie en

Metaaldetectie en van de werkgroep Activiteiten. Walter geeft lezingen en verzorgt rondleidingen voor lokaal-cultuurhistorische onderwerpen.

Van 1969 tot 2012 was Walter Corssmit lid van het mannenkoor. In de periode 1996 tot 2008 was hij er bestuurslid.

◀ *Piet Huvenaars.
(collectie heemkundekring Zeeland).*

Piet Huvenaars is binnen Heemkundekring Zeeland op vele terreinen actief en heeft aan tal van publicaties meegewerkt. Hij was van 1972 tot 1975 jeugdlid van Heemkundekring Zeeland. Van meet af aan heeft hij zich bezig gehouden met de geschiedenis en familieverbanden in Zeeland. Na deze korte periode heeft Piet i.v.m. zijn studie geneeskunde zijn lidmaatschap bij de heemkundekring beëindigd.

Opgebouwde kennis over Zeeland

In 2004 is Piet weer lid geworden vanwege zijn niet aflatende interesse voor de Zeelandse geschiedenis en zijn intussen opgebouwde kennis over Zeeland. Ook op genealogisch gebied had Piet niet stilgezeten hij heeft veel families in kaart gebracht. Hij is in staat door zijn kennis van Latijn en de cursussen voor het lezen van oud geschrift oude akten te lezen en te vertalen, een kwaliteit die erg belangrijk is voor de vereniging. Een jaar later is Piet gekozen als bestuurslid. Vanaf 2008 maakt hij deel uit van het dagelijks bestuur en vervult hij de functie van secretaris van HKKZ. Sinds 2013 schrijft hij maandelijks een pagina het dorpsblad Ut Rookelijzer met actualiteiten, of een aansprekend verhaal gevuld. Hij verzorgt de informatie op de website en onderhoudt namens de vereniging contacten met Brabants Heem en bezoekt regionale bijeenkomsten.

Tijdens de tentoonstellingen van de heemkundekring Zeeland beheert Piet zijn eigen informatiebalie waar bezoekers terecht kunnen met vragen over Zeeland en de geschiedenis van de Zeelandse inwoners, vaak is het een genealogie spreekuur hij weet vaak meer over de familiebanden als de familieleden zelf. ■

Zilveren insignes voor Jan Vogels en Harrie van Vroenhoven

Twee leden van erfgoedvereniging Dye van Best hebben de zilveren draaginsigne van Brabants heem ontvangen. Jan Vogels en Harrie van Vroenhoven kregen die bij de viering van hun 40-jarig lidmaatschap van Dye van Best. Bestuurslid Otte Strouken van Brabants Heem reikte de onderscheidingen en de daarbij behorende oorkonde uit.

Jan Vogels

Jan Vogels is vanaf de oprichting lid van de Werkgroep Dialecten en vanaf het begin lid van de Werkgroep Interview die al was gestart onder de supervisie van oud-voorzitter Guus van Gardingen. Jan heeft dit jarenlang gedaan met Wim van Laarhoven en doet het nu samen met Chris Kastelijn.

Ook heeft Jan nog meegeholpen met het open leggen van de fundamenten van de oude Odulphuskerk.

Het afgelopen jaren heeft Jan uitgebreid onderzoek

gedaan naar het neergestorte vliegtuig langs de Hokkelstraat, voorheen de Nieuw Dijk. Na het overlijden van Hein van Laarhoven is

Onderzoek naar neergestorte vliegtuig

Jan toegetreden tot de werkgroep Bibliotheek, waarin hij zorgt dat de nieuwe aanwinsten van labels worden voorzien en op de juiste plaats in de bibliotheek komen.

Jan Vogels.

Harrie van Vroenhoven.

Harrie van Vroenhoven

Harrie van Vroenhoven is sinds 1979 lid van de erfgoedvereniging en lid van de Werkgroep Archeologie en monumenten. Sinds 2006 tot op heden is Harrie betrokken bij de restauratie, educatie en boekpublicatie van de oudste boerderij van Nederland: de Aarlese Hoeve. ('t Goet te Aarle).

Sinds 2007 is Harrie voorzitter én vertegenwoordiger van de heemkundekring in de gemeentelijke monumentencommissie.

Harrie initieert vele nieuwe activiteiten op het gebied van heemkunde, geschiedenis van Best en overlegt daarover met de gemeenschap en de gemeente Best. Tal van nieuwe werkgroepen zijn onder zijn bewind gestart. Hij vertegenwoordigt

de heemkundekring in verwante belangenorganisaties zoals: de Stichting de Brabantse Boerderij, Stichting de Kapellekes, Stichting het Groene Woud. Sinds 2006 is hij bestuurslid van de stichting Geschiedenis van Best, hij is gastheer voor maandelijkse lezingen over heemkundige onderwerpen. Harrie geeft vier keer per jaar een interview aan Omroep Best om te vertellen over activiteiten van de Heemkundekring. Met zijn talent voor marketing en publiciteit heeft hij het initiatief genomen om voor het eerst in het 50-jarig bestaan van zijn vereniging de Brabantse Heemdagen te organiseren, waarbij 100 Brabantse heemkundigen in 2 dagen tijd, kennis hebben gemaakt met de monumenten en het landschap van Best.

Op zijn voorstel is: "Heemkundekring" gewijzigd in "Erfgoedvereniging".

Oudste boerderij van Nederland

Rien Voermans Breda onderscheiden

Rien Voermans trad tijdens de Algemene Ledenvergadering in april 2019 af als bestuurslid en secretaris van de Bredase Erfgoedvereniging Engelbrecht van Nassau. Voor zijn verdiensten werd hij door bestuurslid Ad Jacobs van Brabants Heem onderscheiden met de zilveren draaginsigne met oorkonde.

🏠 *Rien Voermans (l) ontving uit handen van Ad Jacobs het zilveren draaginsigne met oorkonde van de stichting Brabants Heem. (foto Eddy Maanders).*

In 2006 begonnen als bestuurslid, nam Rien direct al de functie van secretaris op zich. Informatica is niet alleen de hobby van Rien, maar als docent natuurkunde, scheikunde en informatica in het laboratoriumonderwijs was dat ook zijn beroep. Hij begon dan ook al snel aan het opzetten van een gedigitaliseerde ledenadministratie. Naast zijn nauwgezette secretariaatswerk was Rien meerdere jaren betrokken bij de organisatie van de jaarlijkse excursie van de vereniging. En hij trad zeer geregeld op als vertegenwoordiger van de Erfgoedvereniging bij zusterverenigingen en bij Brabants Heem.

En dat allemaal naast zijn bestuursfuncties in meerdere andere verenigingen. Het zal duidelijk zijn: door het aftreden van Rien verliest Engelbrecht van Nassau een zeer ervaren bestuurder. Maar Rien kon niet anders dan aftreden: binnenkort verhuist hij naar de Zeeuwse kust.

Voor zijn verdiensten voor de Erfgoedvereniging Engelbrecht van Nassau ontving Rien uit handen van regiovertegenwoordiger Ad Jacobs het zilveren draaginsigne met oorkonde van de stichting Brabants Heem. En om er voor te zorgen dat Rien in Zeeland zijn belangstelling voor het Brabantse Erfgoed niet verliest, overhandigde Ad Jacobs aan Rien eveneens het boek: Erfgoed van de Brabanders. ■

Zilveren draaginsigne voor Theo Raijmakers Uden

Theo Raijmakers uit Uden heeft de zilveren draaginsigne van Brabants Heem ontvangen. Dat gebeurde bij zijn afscheid als penningmeester van de heemkundekring Uden. Voorzitter Henk Hellegers reikte hem de onderscheiding en bijbehorende oorkonde uit. Theo Raijmakers is 14 jaar penningmeester geweest.

🏠 *Theo Raijmakers met echtgenote. (foto Jacques Brouwer hkk Uden).*

Henk Hellegers, behalve voorzitter van Brabants Heem ook burgemeester van Uden schetste in zijn toespraak in het kort hoe Theo Raijmakers als vakbekwaam financiële man bij de heemkundekring terecht kwam. “Hij werkte jaren bij ABN-AMRO en werd aangezocht als penningmeester terwijl hij nog geen lid was. Maar,” zo schetste Hellegers, “daarnaast was jij een Udenaar, die het oude Uden nog kent. Dit bracht met zich mee, dat je ook goed overweg kunt met de ‘echte heemkundigen’. Je liet ze in hun waarden en stimuleerde hen in hun doen en laten.”

Als penningmeester stond Theo Raijmakers voor een gezond financieel beleid. “Jouw motto was: wat nodig is moet gebeuren, maar onnodige uitgaven doen we niet.” Theo was niet alleen als penningmeester actief, hij zette zich ook in voor tentoonstellingen en andere activiteiten, zoals de jaarlijkse excursie, die mede organiseerde. “

Theo Raijmakers maakte 14 jaar deel uit van het bestuur van de heemkundekring Uden. “Je hield niet van eindeloos vergaderen, maar wilde graag tot een goed overwogen oplossing komen. Je hebt er in belangrijke mate aan bijgedragen dat HKK Uden een gezonde, actieve en goed florerende vereniging is, die een plaats heeft in Uden” aldus Henk Hellegers. ■

Zilveren insigne voor Theo de Groof Mierlo

Bij zijn afscheid als voorzitter van heemkundekring Myerle is Theo de Groof onderscheiden met de zilveren draaginsigne van Brabants Heem. De onderscheiding werd uitgereikt door bestuurslid Theo Cuijpers van Brabants Heem tijdens de algemene ledenvergadering.

Theo Cuijpers noemde de onderscheiding een blijk van waardering voor een deskundig voorzitterschap, voor het vele archiefonderzoek en het schrijven van een groot aantal artikelen in de Myerlese Koerier en de Mierlose Krant. Als auteur van twee boeken over twee van de meest kenmerkende gebouwen in Mierlo, nl. 200 jaar Oude Raadhuis (2006) en 150 jaar Kerk Parochie H. Lucia (2008) heeft hij een grote bijdrage geleverd aan het onderzoeken en vastleggen van de lokale geschiedenis. Theo de Groof is op vele terreinen actief geweest. Voor de parochie was hij actief als archivaris, hij heeft het kerkelijk archief op orde gemaakt. Bijzonder was zijn bijdrage aan het themanummer over het Eindhovensch Kanaal en over dat onderwerp stelde hij ook een lezing samen met vele lichtbeelden. ■

▲ Een zilveren insigne met oorkonde voor Theo de Groof. (foto collectie Myerle).

In 2019 verschijnt de Koerier vier keer. Als u iets in dit tijdschrift gepubliceerd wilt hebben, kunt u kopij opsturen of mailen. Houdt u zich wel aan de inleverdatum. Ongeveer drie weken na de inleverdata ligt het tijdschrift bij de kringen op de deurmat en wordt de digitale versie verzonden naar de secretariaten en op de website geplaatst. Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

De uiterste inleverdata voor de uitgaven in 2019 zijn:
maandag 26 augustus 2019
maandag 11 november 2019

De
Koerier

In 2019

Drie onderscheidingen bij Amalia van Solms

Tijdens de algemene ledenvergadering van heemkundevereniging Amalia van Solms in Baarle Nassau heeft voorzitter Henk Hellegers van Brabants Heem de zilveren draaginsigne van Brabants Heem uitgereikt aan Jan Willekes. Frans van Gils en Herman Janssen ontvingen van hem de Brabants Heemmedaille.

▲ v.l.n.r.: Jan Willekes, Herman Janssen en Frans van Gils. (foto collectie Amalia van Solms).

Jan Willekes trad tijdens de jaarvergadering af als bestuurslid. Hij is al heel lang actief bij Amalia van Solms. Hij was lid van de werkgroep voor de viering van het 25-jarig bestaan in 2002 en daaruit vloeide in 2005 zijn bestuurslidmaatschap voort. Amalia van Solms heeft op dit moment wel een stuk of vijftien werkgroepen. Binnen het bestuur heeft Jan Willekes de werkgroepen gecoördineerd en zelf ook enkele werkgroepen aangestuurd. Die werkgroepen zijn de draaischijf van de vereniging. “Als het goed gaat met de werkgroepen, komen er activiteiten uit, wordt er van alles georganiseerd en gaat het dus ook goed met de heemkundekring,” aldus Henk Hellegers in zijn toespraak. “Amalia van Solms heeft niet te klagen over activiteiten. Integendeel, het is een heemkundekring die midden in de samenleving staat, die Baarle en de historie en cultuur van het dorp op de kaart zet. Jan, daar heb jij veel aan bijgedragen, je functioneerde uitstekend binnen het bestuur en je hebt je met name voor de werkgroepen heel verdienstelijk gemaakt.”

Voorzitter Hellegers is zelf actief ben bij de heemkundekring Uden. Hij refereerde aan zijn activiteiten voor 100 jaar Vluchtoord, o.a. door het schrijven van twee boeken daarover. In Frans van Gils en Herman Janssen noemde hij bij dit onderwerp twee Counterpartners. Zij hebben als kartrekkers veel tijd en energie gestoken in het project De Grote Oorlog. Hellegers: “Zij legden dit onder meer vast in het uitstekende boek Hoogspanning aan de Belgisch-Nederlandse grens, waarin de Eerste Wereldoorlog in en rond Baarle Nassau en Hertog beschreven wordt. In mijn twee boeken heb ik er verschillende keren, met bronvermelding, uit mogen citeren.” ■

Agenda

Do 25 juli 2019	bestuursvergadering te Oirschot (aanvang 14.00 uur)
Za 27 juli 2019	uitdag bestuur te Oud Turnhout
Do 22/vr 23 augustus 2019	Brabantse Heemdagen te Bergen op Zoom
Ma 26 augustus 2019	sluitingstermijn inzenden kopij De Koerier 82
Do 12 september 2019	bestuursvergadering te Oirschot (aanvang 14.00 uur)
Di 08 oktober 2019	regiobijeenkomst regio 7 te Boxtel
Do 24 oktober 2019	bestuursvergadering te Oirschot (aanvang 14.00 uur)
Ma 04 november 2019	regiobijeenkomst regio 2/3 te Alphen
Ma 11 november 2019	sluitingstermijn inzenden kopij De Koerier 83
Di 12 november 2019	regiobijeenkomst regio 4 te Sprang-Capelle
Wo 13 november 2019	regiobijeenkomst regio 9 te Zeeland
Do 21 november 2019	bestuursvergadering te Oirschot (aanvang 14.00 uur)
Za 24 november 2019	curcus Social media te Oirschot
Do 28 november 2019	Raad van Aangeslotenen II

Jubilea

27-06-2019	hv Berlicum	[7]	25 jaar
30-08-2019	hkk De Steenen Steenberg	[1]	25 jaar
26-09-2019	hkk De Vrijheit van Rosendale Roosendaal	[1]	40 jaar
10-12-2019	hkk Tilborch Tilburg	[4]	40 jaar

De volgende Koerier

De volgende Koerier van Brabants Heem verschijnt in september 2019. Hebt u kopij voor dat nummer of onderwerpen voor de agenda, stuur die dan vóór maandag 26 augustus 2019 naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl of Kerkakkers 9, 5411 TN Zeeland (NBr.).

Foto's en illustraties graag minimaal 1 MB groot in JPEG-formaat, los en dus niet in een tekstbestand geplaatst.

Indien van toepassing plaatsen we de teksten ook op de website van Brabants Heem, www.brabantsheem.nl en op Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Brabants Heem is de ondersteunende organisatie voor 125 zelfstandige Brabantse heemkundekringen en erfgoedverenigingen. De stichting organiseert in samenwerking met andere organisaties cursussen en studiedagen, zet netwerken op en geeft adviezen. Dat alles om de deskundigheid van de kringleden te bevorderen op alle terreinen waar dat nodig is. Verder stimuleert Brabants Heem nieuwe initiatieven en onderlinge samenwerking.

Website: www.brabantsheem.nl

Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Uitgave: Brabants Heem, Postbus 1203, 5200BG 's-Hertogenbosch.

Eindredactie: Tjeu van Ras

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's: Naamsvermelding bij de foto, overige merendeels uit collecties van de heemkundekringen.

Ontwerp: Peter van Gerwen,
Van Gerwen Reclame

Drukwerk: Em. De Jong

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden veelevoudigd of openbaar gemaakt, in welke vorm ook, hetzij elektronisch dan wel mechanisch door fotokopieën, scans of opnamen, tenzij met voorafgaande toestemming van de uitgever. De uitgever heeft er naar gestreefd om alle copyrights in deze uitgave te regelen. Wie meent alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

De Koerier wordt verzonden naar verenigingen, instellingen en particulieren. Stichting Brabants Heem wordt geacht daarvoor toestemming te hebben gekregen bij de opgave. De gegevens worden zorgvuldig beheerd en niet aan derden beschikbaar gesteld of voor andere doeleinden gebruikt. Wie wil dat zijn/haar gegevens worden verwijderd kan daarvoor een bericht sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Nieuwe bestemming voor Lips-carillon Drunen

Tussen 1935 en 1980 is er aan de Lipsstraat in Drunen een enorm fabriekscomplex neergezet, waar ooit duizenden mensen hun werk hadden. De voorgevel van dit complex is voor Drunen altijd beeldbepalend geweest en het bedrijfscarillon op het dak van hal 08 was er zeer dominant aanwezig. Een blikvanger voor iedere passant. Omdat de oude, deels verlaten fabriekshallen worden gesloopt, moet ook het carillon weg. Heemkundekring Onsenoort spant zich in voor het behoud ervan. De gemeente Heusden is intussen in gesprek met het bedrijf Wärtsilä, nu eigenaar van het carillon voor een goede bestemming.

De functie van het bedrijfscarillon was primair het aangeven van de begin- en eindtijden van het werken. Ook is het steeds gebruikt als uurwerk en voor het laten bespelen door een beiaardier. Het carillon is er gekomen na de beëindiging van de samenwerking in 1953 tussen Lips in Drunen en de nu Koninklijke Eijsbouts in Asten. Op paaszaterdag 17 april 1954 is het carillon in gebruik genomen en ingezegend. (foto collectie heemkundekring Onsenoort).